

kládají posléze za nutné nějakého vnějškového tendenčního zabarvení, neboť bývá to tak přečasto pouhým nátěrem, jenž se nedotýká a nedává tušit jádra. Není jistě jejich ideálem taková běžná tendenční poezie, oslňující oči vlajčícími rudými prapory a patosem velikých demonstrací, jejíž revolučnost však přece nesahá až k samotnému kořání díla, je honosivou a módní vývěsní tabulí výdělečného obchodního podniku a není ovocem širé zahrady opravdového umění, netkví v samotném pojetí díla. Nezavrhují ovšem nikterak možnosti tendence díla, ale neuspokojují se toliko jí samotnou a není pro ně rozhodující.

(Rovnost, 19. 7. 1921)

Soudruzi a soudružky!

Z usnesení výkonného výboru Komunistické strany v Československu (československého oddělení) zakládáme jednotnou a soustředěnou organizaci pro proletářskou kulturu, Proletkult, abychom urychlili a prohloubili sociálně revoluční schopnost československého proletariátu. Proletkult chopí se všech úkolů, které měli kdysi na mysli zakladatelé Dělnické akademie, ale vynasnaží se plnit tyto v revolučním duchu marxisticko-komunistickém.

V první řadě ovšem věnujeme pozornost vědě. Věda jakožto organizovaná hromadná zkušenost lidská, sloužící především k organizaci společenské, slouží dnes většinou vládnoucí třídě měšťácké, má nutně třídní ráz buržoazní, a to nejen proto, že nabytých zkušeností využívá v zájmu buržoazie, nýbrž i proto, že měšťácká jsou často i východiska a metody vědeckého myšlení a bádání. Věda nahromadila ohromný materiál zkušenostní, ale jsouc majetkem jednotlivců a v zajetí skomírající třídy, nedovede a nemůže využít ho plánovitě pro organizaci harmonického celku společenského, ač rozvoj strojní výroby poskytuje k tomu nesmírné možnosti. A na druhé straně dnes, kdy obrodné hnutí socialistické sráží se prudce se starým světem kapitalistickým, stává se věda svým individualismem a pomocí, poskytovanou všem vykořisťovací a reakčním snahám, vydatnou zbraní proti proletariátu.

Proletariát, aby mohl splnit svou dějinnou úlohu revoluční, musí tudíž zmocnit se i vědy. Je nutno soustavně přehodnotit vědecký materiál z hlediska kolektivního a marxistického a postavit jej v první řadě do služeb sociální techniky a sociální revoluce. Je nutno soustavně vykládat a v proletářských masách šířit výsledky vědeckého bádání z hlediska dnešních poměrů a potřeb proletářských, jak denních, tak revolučních. „Přehodnocené vědy do nejširších mas!“, to je naše heslo. Věda, osvobozena ze jha měšťáckého, stane se skrze proletariát, jehož třídní vědomí prohloubí, dovršitelkou a šířitelkou socialistického názoru světového a základem, na němž roste se všestranný blahobyt lidstva.

Střediskem a východiskem této činnosti naší stane se, jakmile přípravné práce budou vykonány, proletářská universita, naše Komunistické učení pražské.

Jako vědu, nepovažujeme ani umění za samoučelné. „Umění stírá slzy,“ pravil kdosi, ale umění také vychovává, povzbuzuje a povznáší, a jsouc vědomě nebo bezděčně projevem vládnoucí třídy, je zároveň nejúčinnějším nástrojem jejího světového názoru. Umění velkých slohů bylo vždy takovým projevem kolektivním: drobí se vlivem individualismu, když vládnoucí třída je v úpadku. Umění komunistické společnosti bude komunistické, bude to komunistický sloh, nikoliv však projev třídy v dnešním smyslu, poněvadž komunismus třídy odstraní, nýbrž projev široce rozvinutého duchovního výkvětu pracujících. K tomu máme však ještě daleko. Žijeme v dobách proměny a přípravy. Dnes běží o to, aby proletariát jako třída, která má převzít moc, byl na tuto svou dějinnou úlohu připravován, i pokud jde o umění, a opačně, aby také umění pochopilo dějinný úkol proletariátu a sloužilo mu.

I zde veškerá naše akce vyjde z přesvědčení, že největším statkem proletariátu je dnes jeho třídní vědomí jako nezbytná páka jeho osvobození. Vedle soustavné výchovy umělecké všemi obvyklými prostředky a v duchu komunistickém je nám tvořit již nyní podmínky pro zvláštní typ umění proletářského, pro davové projevy a slavnosti za součinnosti institucí již

pracujících — jako je Dědrasbor a Federace DTJ — nebo chystaných. Ze všech sil vynasnažíme se i tu odstranit proletariát z dosahu měšťácké ideologie a tradice — a nucení vybrat výchovný materiál z dob duchem nám cizích, budeme dbát toho, aby nekazil revolučního ducha a třídního vědomí proletariátu, nýbrž podle možnosti je podporoval.

Zastavili bychom se však na polovině cesty, kdybychom neměli vlastních komunistických umělců. Není pochyby, že se zrodí z proletariátu i že k nám přejdou z buržoazie. Ale jako proletariát musí projít školou umění, je také komunistickým umělcům učit se u proletariátu. I talent přímo z továrny vyšlý nakazí se snadno měšťáckou ideologií a maloměšťáckými zlozvyky, nepěstuje-li svého třídního vědomí a nemá-li při svém tvoření stále na mysli své soudruhy proletáře, jejich potřeby, jejich myšlenkový a citový stav. Vedouce proletariát k tomu, aby se naučil v umění hledat posilu a útěchu v strádání a zápasech a viděl v něm velikou oporu budoucí své moci, budeme na soudruzích umělcích žádat, aby pracovali v těsném styku s proletariátem, a skromně oddáni jeho světu práce a bojů, tvořili jako třídně uvědomělí proletáři bez ohledu k měšťácké ideologii.

V etickém směru konečně místo neplodného mravokárnickví maloměšťáckého, které stíhá důsledky, aniž chce a může vyhladit příčiny, budeme veškerou svou činností šířit stěžejní zásady socialistického cítění a názoru, že zájem celé společnosti stojí nad zájmem jednotlivce a každému že přísluší za stejné povinnosti stejná práva. Správné využití všech lidských sil a jejich harmonická organizace je pro nás také požadavek mravní. Etický vývoj lidstva — jako vývoj lidstva vůbec — nevyšel dosud z periody neuvědomělosti, mravní pojmy se mění podle zájmů kast a tříd a srážejí se navzájem v chaotickém zápasu. Jsme si dobře vědomi, že jasná a zdravá etika všelidská vyroste a zakoření se teprve po změně hospodářského a sociálního pořádku; ale proletariát jako nositel vyšších mravních zásad budoucnosti musí být i po etické stránce svého třídního vědomí povzbuzován a posilován, aby

se naučil přesně oceňovat hodnotu okamžitých výhod a úspěchů z hlediska svého revolučního cíle. Jeho revoluční obětavost chceme prohlubovat.

Po stránce organizační budeme se řídit metodami vyzkoušenými Proletkultem ruským, přihlížejíce samozřejmě k odchýlným poměrům domácím. Podrobné zásady organizační budou vyhlášeny v nejbližší době.

Výchova citová a mravní provádět se bude hlavně prostředky kolektivně účinnými; v oblasti rozumové organizována bude kolektivní výchova davu vedle výchovy dělnických talentů jakožto sociálně revolučních techniků.

Spolek Dělnická akademie v Praze přešel již dříve vlastním rozhodnutím do tábora sociálně demokratické pravice; přijetím statistické vládní podpory zaprodal svoji nezávislost a komunistické dělnictvo nemá s ním již nic společného.

Proletariáte Československa! Osvobození člověka, sociální revoluce, vyžaduje hlav osvícených! Co činíme pro vyšší kulturní úroveň davu, pro sebe činíme a pro své syny a dcery! Voláme: Ztratit nemůžeme nic, leda své okovy, ale dobýt můžeme celého světa! Vzhůru k činu, postavme svůj Chrám Vědy, Umění a Práce!

V Praze dne 14. srpna 1921

Přípravný výbor Proletkultu

(Rudé právo, 14. 8. 1921)

Provoláním, uveřejněným 14. srpna v Rudém právu, založena byla konečně po mnoha poradách organizace pro proletářskou kulturu ve smyslu komunistickém, Proletkult, jenž má jednotným a soustředěným způsobem pečovat o urychlení a prohloubení sociálně revoluční schopnosti proletariátu v Československu. Tím počato s realizací myšlenky, kterou Červen nejvíce podporoval a rozebíral: radostně vítáme tento závažný krok, jenž, pokud toho československé poměry dovolují, nezůstane jistě neúspěšný.

Provoláním a předběžnými poradami byla ovšem vykonána jen nepatrná část nejnütnějších prací přípravných, v nichž nutno teď houževnatě pokračovat, dříve než přikročí se k pravidelné činnosti. Organizační otázka za otázkou vyvstávají před zraky zakladatelů a prvních pracovníků, kteří dobře vědí, že bez řádného základu organizačního není možno konat řádnou práci.

Organizace Proletkultu bude nutně neobyčejně složitá sama o sobě; vedle toho nutno se postarat o bezpečné zařazení Proletkultu v rámec komunistické strany, která právě pracuje na svém definitivním řádu organizačním.

Tu především nutno zápasit s mnoha překážkami a předsudky pomalu a trpělivě, neboť nesmíme zapomenout, že Komunistická strana československá vznikla ze strany sociálně demokratické a že způsob, kterým vznikla, zachoval v ní